

EAKAD

AUSTATUD EAKAD!

Oktoobrikuu alguses tähistame rahvusvahelist eakate päeva.

Mul on siiralt hea meel, et meie eakad on igapäevases elus väga ettevõtlikud ja aktiivsed. Pensionile jäämine ei tähenda Eestis enam seda, et jäädakse üksi koju nelja seina vahele kurtma ja nukrutsema. Vastupidi, üha enam leitakse tee päevakeskustesse, kohtuma vanade ja uute sõpradega, tegelema erinevate harrastustega, oma silmaringi laiendama.

Iga päev toob meile uudiseid maailma majanduse kohta, mis praegu läbib üsna raskeid aegu. Sellest puhangust ei jää puutumata ka meie siin Maarjamaal. Eelarvevaidlustes, mis sel aastal olid eriti rasked ning mida ka teie kindlasti olete jälginud, on räägitud palju erinevatest kärbetest. Mul on hea meel kinnitada - vaatamata sellele, et sotsiaalministeerium on pidanud tegema palju valusaid otsuseid, tõusevad pensionid nii, nagu seaduses ette nähtud. Olen kindlalt seisnud selle eest, et pensionikasv jätkuks kokkulepitud kursil. Täna on veel väga raske täpselt ütelda, kui suur pensionitõus täpselt ees ootab. Ent usun, et nõustute minuga - olulisim on siiski kindlustunne, et pension kasvab.

Sooovin teile kaunist ja rõõmuküllast eakate päeva ning palju tervist ja jõudu igasse päeva!

TEIE SOTSIAALMINISTER MARET MARIPUU

Henn Männik – mees, kes armastab täpsust

5. septembril pühitseti Türi kirikus ametisse uus kirikuvanem ehk rahvakeeli kirikumees. Henn Männikule oli see päev kahekordselt pidulik – ta tähistas ka oma 75. juubelit.

Männiku ülesandeks kirikus on hoolitseda, et teenistus ladusalt läheks - et küünlad oleksid õigel ajal süüdatud, tahvlitel selle teenistuse laulude numbrid ja tuhat muud pisiasja korda aetud. Ka kirikukella lööb tema. Ametit õppis Männik pea pool aastat ja arvab ise, et tegemist on ühe raske ja täpsust nõudva tööga. Saagem siis lähemalt tutvaks selle mehega, kelle välimus küll ei reeda, et tal eluaastaid juba 75.

Lapsepõlv möödus Narva lähedal

Pärit on Henn Männik Narva kandist, Sundja külast, kus ta ema töötas kooliõpetajana. Henn nimetab ennast ise pere hirmuvalitsejaks, sest vanema venna sõna pidid lapsena kuulama nii öde Mall kui poolõed Anne ja Inna. Pere lahkus Sundjalt enne Sinimägede lahingut, kui Saksa väed käskisid elanikel rindetsõnust lahkuda. Sinimägedes, vaid kolme kilomeetri kaugusel kodust, langes Hennu isa - vapper mees, keda juba varem oli autasustatud I ja II klassi Raudristiga.

Elukitse valis Henn mehise - metallitöö

Ameti õppimist alustas noor Henn Männik 1949. aastal Tallinna I tööstuskoolis, kus ta õppis metallipinkide remont. Kooli lõpetamise järel asus ta tööle Ilmarise tehasesse, käis vahepeal sõjaväes ja naasis samasse tagasi. Hiljem õppis Männik tehnikumis metallide lõikamist ja lõpetamise järel töötas tollases rakiste katsetehases Pioneer tehnoloogina. "Metallitöö nõuab täpsust ja hoolt ning on seepärast küllalt raske. Olen kogu oma elu

Oma 75. sünnipäeval pühitseti Henn Männik kirikuvanema ametisse. Pildil koos abikaasa Marega. Piia Kuldparg

sedatööd teinud, kuid ega ta mulle sellepärast meeldinud ei ole," ütleb Männik ise.

Elutee tõi Türi

1976. aastal kolis Henn Männik perega Türi, sest siin elasid ta õed ja ema töötas Kolu koolis õpetajana. Türi töötas ta KEK-is, EPT-s ja aasta enne pensionile jäämist Voltas - ikka kas metallipingi töölise- na või lukksepana.

Türi kui kodulinn on Männiku meelest päris hea ja ilus. „Pole siin häda midagi," ütleb mees, kes Türi kolimise järel sai rohkem tegeleda oma lemmikharrastuse - orienteerumisega. Ala juurde sattus ta poolkogemata Ilmarises töötades, kui üks sõpradest ütles, et mis sa niisama staadionil jooksed, tule parem metsa. Kuigi Männik ise kahtleb, kas orienteerumisest maksabki pikemalt rääkida, sest erilisel silmapaistvaid tulemusi tal ette näidata ei ole, oli tema üks

neist, kes orienteerumise Türi- rille tõi ja hea seis, et ala areneks. Koos Milvi ja Kalev Aunaga organiseeris ta võistlusi ja aitas kaarte teha. Orienteerumine andis Männikule tervise, kuid tema enda sõnul jäid jalad metsa ja nüüd enam sporti teha ei saa.

Pensionipõlve täidavad lugemine, täpsust nõudev käsitöö, kirik ja muusika

Lugeda Henn Männik armastab, aga eelkõige ikka ajalooramatuid. „Ajaluugu on ainuke asi, mida tasub lugeda," ütleb mees, kes on huvitatud ka tänapäevaelust ja poliitikast. Seda kõike on tal vaja, et mõista elu sügavuti.

Siit jõudiski Männik religiooni juurde. 1994. aastal otsustas ta koos abikaasa Marega minna leeri. Seal tutvus Männik õpetaja Teet Hansmidtiga, keda ta väga hindab kui pedagoogi ja kollektiivi juhti. Nii saigi Männikust aktiivne ko-

guduse liige. Kuna ta on kogu elu teinud täpsust ja filigraanset tööd, pani ta kohe ka kiriku juures käed külge - tema tehtud on kabeli sisustus, kiriku väike kantsel ja laulunumbrite tahvlid, pastoraadi talvesaali seinal olev kaar ja palju muud.

Ekskursiooniga külastas Henn Männik Narva Aleksandri koguduse kabelit. Selles kabelis puudus altar ja nii võttiski Männik kätte ja tegi sinna oma kätega altari, mille kinkis kabelile 2002. aastal. Altari projekti tegi ta ise, puitosad nikerdas ise, valmistas küünlajalad ja muu. Altari taga oleva akna kaunistas maaliga Männiku õetütar Kai. Kogu töö võttis aega ligi aasta.

Kuigi aega kipub ikka vahelduseks jääma, leiavad abikaasad siiski mahti käia kirikukontserditel. Huvi sellise muusika vastu tekkis neil Rapla kirikumuusika festivali külastades. Nüüd hindavad nad kõrgelt Türi kirikus toimuvaid hingemuusika kontserte ja kahetsevad, et kui- gi esinejad on kõrge tasemega, on kuulajaid vähe.

Elus kõige tähtsamad on poisid

„Kui küsida, mis on minu elus kõige tähtsam, siis ütlen kindlalt, et minu poisid," sõnab Henn Männik. Poiste all mõtleb ta oma poegi ja poja- poegi, keda on kokku neli suurt ja kuus väikest. „Mul on ka neli superminiat," lisab ta. Kui varem aastatel meeldis Männikül jõulude ajal kuuse asemel tuppa tuua midagi oma kätega tehtut - kompositsioon, pärg või vanik, siis nüüd on kuusk jälle aukohal, sest lapselapsed nõuavad nii kuuse kui jõuluvana. Küllap vanemaks saades õpivad nad hindama vanaisa kätetööd ja originaalseid ideid.

Selline on Henn Männik - mees, keda pühapäeval võib näha kirikus askeldamas ja lahendamata ülima täpsusega kõiki pisiasju, et teenistus sujaks.

SIIVI KORI

Loomavagunis Venemaa avarusi avastamas

Kui praegu on piirid lahti, kogu maailm on avatud, sõidavad mugavustega bussid, laevad ja lennukid, siis kunagi ammu, minu nooruse ajal, sai reisikirge ka hoopis kummalisel kombel rahuldada. Nimelt loomavagunis heinapalli peal istudes suure Venemaa avarusi avastades.

Eestist veeti Kesk-Aasia riikidesse kohaliku töu parandamiseks noorloomi. Et nad seal- se kuuma kliimaga kohaneksid, toimusid reisid põhiliselt sügisel. Selline reisimine, kus oli võimalik nii raha teenida kui ka ilma näha, oli eriti populaarne tudengite seas.

Kunagi kirjutas Türi kirjanik Enn Vaigur oma reisi loomavaguni saaturina isegi järje- jutu. Mina tegin koos abikaasaga puhkuste ajal selle reisi läbi kolm korda. Alguses muidugi hirmuga, et kuidas hakkama saan, hiljem muutus see aga lausa rännukireks. Nii kui sügis tuli, oli tahtmine minna. Ja mitte enam kahekesi vagunis, nagu oli ette nähtud, vaid üksi - nii sai kaheinimese palga. Kogusime sel ajal just Zīguli raha ja olime nõus riski võtma.

Reisihiks valisime Fergana oru. Et loomad olid täielikult saaturi vastutusel, tuli hoolas olla, et kaasaantav hein oleks kvaliteetne. Kord tundusid heinapakid laadimisel kahtlaselt rasked. Kui kontrolliks nõõrid ühe pakki ümber lahti lõikasin, selgus, et hein oli hallitanud. Keeldusin sellise heinaga sõitmast. Küll siis jaamaülem sõimas mind - sõiduplaan oli ju paika pandud. Aga hein vahetati välja.

Kõrbes oli loomadele vee saamisega probleeme. Kui rongis oli palju loomavaguneid, siis juhtus vahel, et rongi seisuaeg lõppes enne, kui veevoelikud kõigi vaguniteni jõudsid. Nii tuli mul kord kahe vagunitäie loomade jootmiseks tassida pangedega vesi kõrvaloleva kalmistu kaevuveest. Pidin roomama kahe seisva rongi alt läbi. Läks õnneks, sest samal ajal oleksid need rongid võinud liikuma hakata.

Et reis sihtjaama kestis üle 20 päeva, juhtus reisi ajal nii mõndagi. Sõitsin vagunis üksinda ja

ärkasin ükskord haruajamas õõbides selle peale, et mulle lasti taskulambiga valgust näkku. Minu kõrval istus usbekk, kes palus mind endale naiseks tulla. Kui ma kirvega ähvardades teatasin, et olen juba abielus, kadus ta kiiresti. Hommikul aga oli uuesti platsis ja tahtis mind mu mehelt ära osta.

Kui kiirrongid vastu tulid, pandi meid tupikusse. Seal käis alati kõva kauplemine. Mäletan, et ühe rubla eest sai osta ämbritäie tomateid. Müüdi kaamelipiima ja õpetati eesli seljas sõitma. Mul on meeles need hommikud, kui tupikus ärkasin - kõrb oli vaikne ja lõhnas vürtsiselt, esimesed hääled olid eesli- te vastastikused huikamised.

Kuidas meie loomad seal hakkama said, ma ei tea. Kliima oli teine, toit oli teine - pressitud puuvillaseemnete mass, isegi vesi oli teise keemilise koostisega. Sealsed lehmad olid meie omade kõrval kui kitsed. Ükskord sõitsin sinna nelja pulliga, kes võtsid vagunis samapalju ruumi kui 12 lehma. Kui nendega kohale jõudsin, siis kõik mehed taganesid ja keegi ei julgenud neid vastu võtta. Nii hirmuäratavalt suured loomad olid.

Sellest, mis nende kolme reisi jooksul juhtus, võiks kirjutada terve jutustuse. Huvitavad maad, huvitavad inimesed ja nende kombed. Sõidu ajal ei hakanud kordagi igav, kogu aeg oli vaja midagi teha, loomade eest hoolitseda, vagunit korradada. Kui loomad olid üle antud, türgi saunas käidud ja mitmekordse kilega pakitud kohvrast puhtad riided selga pandud, võis reisida, kuhu tahtsid. Kord Krasnovodskist lennukiga Bakuusse Muslim Magomajevi kontserdile, kord Kiievisse kuulsasse Lavrasse, kord Moskvasse põllumajandusnäitusele, kus igal liiduvabariigil oli oma paviljon.

Reisinud olen päris palju ka hiljem, aga tänapäevased bussireisid - „vaade paremale, vaade vasakule" ei ole kaugeltki nii põnevad, kui omaaegsed metsikud reisid loomavagunis.

ALLI SCHRÖDER

Alli Schröder (paremal) koos Türi loomvaru kontori juhataja abikaasa ja usbekkidega.

Erakogu